

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

PL. ÚS 11/09-16

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí pléna 17. júna 2009 predbežne prerokoval návrh skupiny 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky, zastúpených advokátom JUDr. Dušanom Repákom, Advokátska kancelária, Krížna 47, Bratislava, na podanie výkladu čl. 138 ods. 2 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 102 ods. 1 písm. s) Ústavy Slovenskej republiky podľa čl. 128 Ústavy Slovenskej republiky a takto

r o z h o d o l :

Návrh skupiny poslancov Národnej rady Slovenskej republiky na podanie výkladu čl. 138 ods. 2 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky v spojení s čl. 102 ods. 1 písm. s) Ústavy Slovenskej republiky **o d m i e t a** pre nesplnenie zákonom predpísaných náležitostí.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bol 4. júna 2008 doručený návrh 30 poslancov Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „skupina poslancov“) označený ako „*Návrh na začatie konania podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky*“. Ako ďalšieho účastníka konania o výklad ústavy skupina poslancov označila prezidenta Slovenskej republiky (ďalej len „prezident“).

Poukazujúc na ustálenú judikatúru ústavného súdu vychádzajúcu z nevyhnutnosti preukázania spornosti veci pre založenie jeho právomoci zaoberať sa meritórne návrhom podľa čl. 128 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) skupina poslancov v odôvodnení návrhu okrem iného uviedla „... *právne relevantným sporom o výklad ústavného zákona v konkrétnom prípade je spor medzi Národnou radou Slovenskej republiky ... a prezidentom Slovenskej republiky ... ako iným štátnym orgánom, ktorý ústavný zákon čl. 138 ods. 2 písm. a) Ústavy Slovenskej republiky nesprávne vykladá a nesprávne ho aplikuje*“.

Skupina poslancov vo svojom návrhu zdôraznila spätosť a vzájomnú previazanosť kompetencií Národnej rady Slovenskej republiky (ďalej len „národná rada“) a prezidenta v procese ustanovovania, resp. vymenovania sudcov ústavného súdu, a v tejto súvislosti ďalej uviedla: *«Národná rada by za kandidáta na funkciu sudcu ústavného súdu nezvolila občana, ktorý v čase volieb splňa síce predpoklady ustanovené v ústave alebo v zákone na vymenovanie sudcu ústavného súdu, ale nespĺňa základný predpoklad, ktorý aj bez reglementovania v právnej norme ústavy alebo zákona je conditio sine qua non výkonu najvyššej sudcovskej funkcie. Týmto predpokladom právoplatný odsudzujúci rozsudok za úmyselný trestný čin a to bez ohľadu na to, kedy k odsúdeniu došlo ako aj bez ohľadu na to, či už bolo odsúdenie zahladené alebo či sa na takého občana hľadá, akoby nebol za takýto trestný čin odsúdený. Inými slovami, ak by národná rada mala v čase volieb preukázané, že občan, ktorý bol navrhnutý na voľbu za kandidáta na sudcu ústavného súdu bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, nevolila by ho, (nezvolila) a teda ani by ho nenavrhla prezidentovi republiky ako kandidáta na vymenovanie za sudcu ústavného súdu.*

V intenciách uvedeného by Národná rada postupovala aj v prípade voľby J. H. za kandidáta na sudcu ústavného súdu. Keďže Národná rada nevedela o právoplatnom odsúdení J. H., zvolila ho za kandidáta na sudcu ústavného súdu a spolu s ďalšími zvolenými kandidátmi ho navrhla prezidentovi republiky. Prezident republiky J. H. aj za sudcu ústavného súdu na 12 rokov vymenoval.

Národná rada, prezident republiky, ako aj odborná a laická verejnosť sa ale dozvedela o právoplatnom odsúdení J. H. za úmyselný trestný čin až po jeho zvolení

a vymenovaní za sudcu ústavného súdu. Preto ako Národná rada, tak aj iné ústavné orgány napr. Súdna rada Slovenskej republiky dôvodne predpokladali a očakávali, že prezident republiky na základe tejto skutočnosti, ktorá bola preukázaná zaslaním rozsudku Krajského súdu v Bratislave – pobočka Nitra, sp. zn. 9 To 331/96, ústavným súdom prezidentovi republiky za účelom ďalšieho ústavného postupu, ktorým je odvolanie sudcu ústavného súdu J. H. v zmysle čl. 138 ods. 2 písm. a Ústavy Slovenskej republiky, menovaného sudcu ústavného súdu odvolá. Prezident republiky ale sudcu ústavného súdu J. H. neodvolal.

Túto svoju nečinnosť, ktorá podľa nášho názoru je neplnením si ústavnej povinnosti podľa čl. 138 ods. 2 písm. a v spojení s čl. 102 ods. 1 písm. s) ústavy prezident republiky sám, ako aj prostredníctvom svojho hovorca odôvodňoval rôzne, ale najmä výlučne s použitím gramatickej metódy výkladu právnej normy všeobecne záväzného právneho predpisu najvyššieho stupňa právnej sily. Podstatu týchto odôvodnení tvorili argumenty, že neexistuje dôvod, na základe ktorého by prezident mohol odvolať ústavného sudcu J. H.

Takýto výklad právnej normy ústavného zákona, ktorý účastník konania pri výklade ústavného zákona používa len pri účelovo vytrhnutých slovách napr., že „v čase kedy bol J. H. právoplatne odsúdený ešte nebol sudcom ústavného súdu“ už nepoužíva argumentuje tým, že trest bol „sudcovi zahladený“.

Sporný čl. 138 ods. 1 písm. a) a ani ďalšie články Ústavy Slovenskej republiky, zahalenie trestu vôbec neupravujú. Preto navrhovatelia považujú takéto interpretácie a používanie ústavných noriem za neprijateľné a za a priori brzdiace snahu tých štátnych orgánov, ktoré sa snažia o nápravu existujúceho protiústavného stavu a za eliminovanie jeho už existujúcich negatívnych následkov.»

Skupina poslancov vo svojom návrhu poukázala na uznesenie národnej rady č. 771 z 27. marca 2008, v ktorom je vyslovený názor, že sudca ústavného súdu J. H. vzhľadom na právoplatný odsudzujúci rozsudok za úmyselný trestný čin „nemá právny titul na výkon funkcie sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky“ a že u menovaného sudcu „sú naplnené podmienky podľa čl. 138 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky“.

Skupina poslancov na podporu svojho právneho názoru argumentovala aj stanoviskom Súdnej rady Slovenskej republiky, ktorá vo svojom uznesení z 13. novembra 2007 okrem iného konštatovala, „že zotrvanie JUDr. J. H. vo funkcii sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky je v rozpore s etikou, morálkou a princípom nulovej tolerancie“. Ďalej

uviedla, že „pre členov súdnej rady je neakceptovateľné, že ak nulová tolerancia je základným predpokladom členstva v súdnej rade a to nielen u členov – sudcov, ktorých volia sudcovské rady, ale aj u tých právnikov, ktorých volí národná rada, alebo menuje prezident republiky alebo vláda Slovenskej republiky, že tento základný predpoklad nemôže absentovať u sudcov ústavného súdu“.

Skupina poslancov vo svojom návrhu poukázala aj na niektoré sťažnosti podľa čl. 127 ods. 1 ústavy z predchádzajúceho obdobia doručené ústavnému súdu, ktorých obsahom boli „námietky porušenia práva navrhovateľov zaručených ústavou a to práva na zákonného sudcu podľa čl. 48 ods. 1 a práva na rozhodnutie na nezávislom a nestrannom súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky“. V týchto sťažnostiach sťažovatelia namietali skutočnosť, že o ich podaniach rozhodoval nezákonný sudca ústavného súdu (JUDr. J. H.), tvrdiac, že tento v čase rozhodovania nespĺňal požiadavky kladené na osobu vo funkcii sudcu ústavného súdu aj napriek tomu, že ho prezident z tejto funkcie neodvolal.

Skupina poslancov navrhla, aby ústavný súd po prijatí ich návrhu na ďalšie konanie podal tento výklad čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy:

„Prezident Slovenskej republiky je povinný odvolať sudcu ústavného súdu na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku za úmyselný trestný čin, alebo ak bol právoplatne odsúdený za trestný čin a súd nerozhodol v jeho prípade o podmiennečnom odložení výkonu trestu odňatia slobody a to bez ohľadu na to, či k takému odsúdeniu došlo po vymenovaní do funkcie sudcu ústavného súdu alebo ešte pred vymenovaním a to aj v prípade, ak mu bolo odsúdenie za úmyselný trestný čin zahladené alebo ak sa už na odsúdenú osobu hľadá, akoby nebola za takýto trestný čin odsúdená.“

II.

Podľa čl. 128 ústavy ústavný súd podáva výklad ústavy alebo ústavného zákona, ak je vec sporná. Rozhodnutie ústavného súdu o výklade ústavy alebo ústavného zákona sa vyhlasuje spôsobom ustanoveným na vyhlasovanie zákonov. Výklad je všeobecne záväzný odo dňa jeho vyhlásenia.

Podľa § 25 ods. 1 zákona č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) ústavný súd návrh predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon neustanovuje inak. Podľa ods. 2 toho istého ustanovenia návrhy vo veciach, na ktorých prerokovanie nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy alebo návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene, môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa § 45 zákona o ústavnom súde ústavný súd podáva výklad ústavných zákonov len vtedy, ak je vec sporná.

Podľa § 46 ods. 1 zákona o ústavnom súde oprávnenými na podanie návrhu sú osoby uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až e).

Podľa § 18 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde ústavný súd začne konanie, ak návrh podá najmenej pätina poslancov národnej rady.

Podľa § 46 ods. 2 zákona o ústavnom súde účastníkom konania je tiež štátny orgán, o ktorom navrhovateľ tvrdí, že ústavný zákon nesprávne vykladá.

Podľa § 47 zákona o ústavnom súde návrh na začatie konania okrem všeobecných náležitostí uvedených v § 20 musí obsahovať údaje o tom, ktorý ústavný zákon, prípadne ktorá jeho časť alebo ktoré jeho ustanovenie sa má vyložiť, z akých dôvodov je vec sporná a ktorý štátny orgán si podľa navrhovateľa nesprávne vykladá ústavný zákon.

Podľa čl. 102 ods. 1 písm. s) ústavy prezident vymenúva a odvoláva sudcov ústavného súdu...

Podľa čl. 138 ods. 1 ústavy sudca ústavného súdu sa môže svojej funkcii vzdať písomným vyhlásením predsedovi ústavného súdu. Jeho funkcia v takom prípade zaniká uplynutím kalendárneho mesiaca, v ktorom bolo písomné oznámenie o vzdaní sa funkcii doručené.

Podľa čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy prezident sudcu ústavného súdu odvolá na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku za úmyselný trestný čin, alebo ak bol právoplatne odsúdený za trestný čin a súd nerozhodol v jeho prípade o podmiennečnom odložení výkonu trestu odňatia slobody.

Návrh na začatie konania o výklade ústavy a ústavných zákonov, ak je vec sporná podľa čl. 128 ústavy, môžu podať len subjekty uvedené v § 18 ods. 1 písm. a) až e) zákona o ústavnom súde, pričom každý takýto návrh musí obsahovať jednak všeobecné náležitosti ustanovené v § 20 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde, ako aj osobitné náležitosti ustanovené v § 47 zákona o ústavnom súde. Zároveň z dikcie čl. 128 ústavy, ako aj § 45 zákona o ústavnom súde možno vyvodiť, že nevyhnutnou podmienkou na prijatie návrhu na začatie konania podľa čl. 128 ústavy je existencia ústavne relevantného sporu, ktorý musí navrhovateľ vo svojom návrhu na začatie konania preukázať.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní predloženého návrhu zistil, že predmetný návrh podala skupina poslancov, ktorú zákon o ústavnom súde označuje za subjekt, ktorý je oprávnený podať návrh na začatie konania o výklade ústavy a ústavných zákonov podľa čl. 128 ústavy [§ 46 ods. 1 v spojení s § 18 ods. 1 písm. a) zákona o ústavnom súde]. Návrh skupiny poslancov podľa názoru ústavného súdu obsahuje všeobecné náležitosti ustanovené v § 20 zákona o ústavnom súde.

Ústavný súd pri predbežnom prerokovaní predloženého návrhu skupiny poslancov ďalej skúmal, či obsahuje osobitné náležitosti ustanovené v § 47 zákona o ústavnom súde. V tejto súvislosti ústavný súd konštatoval, že z hľadiska požiadavky, že návrh „musí obsahovať údaje o tom, ktorý ústavný zákon, prípadne ktorá jeho časť alebo ktoré jeho ustanovenie sa má vyložiť“, je predložený návrh vnútorne rozporný, keďže na jednej strane podľa petitu a podstatnej časti odôvodnenia skupina poslancov požaduje, aby ústavný súd podal výklad čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy, ale na druhej strane v časti odôvodnenia svojho návrhu označuje za sporné neexistujúce ustanovenie čl. 138 ods. 1 písm. a) ústavy („*Sporný čl. 138 ods. 1 písm. a a ani ďalšie články Ústavy Slovenskej republiky, zahľadanie trestu vôbec neustanovujú...*“). Navyše ako dôkaz preukazujúci existenciu sporu medzi národnou radou a prezidentom, ktorý je v predloženom návrhu označený ako štátny orgán, ktorý príslušné ustanovenie ústavy nesprávne vykladá, skupina poslancov označuje uznesenie

národnej rady č. 771 z 27. marca 2008. V tomto uznesení sa okrem iného uvádza, že „... u sudcu Ústavného súdu Slovenskej republiky J. H. sú naplnené podmienky podľa čl. 138 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky“, pričom ustanovenie čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy, ktorého výkladu sa skupina poslancov podľa petitu svojím návrhom domáha, nie je v tomto uznesení vôbec spomenuté.

Zohľadňujúc uvedené vnútorné rozpory v návrhu skupiny poslancov sa ale v rámci jeho predbežného prerokovania ústavný súd sústredil na preskúmanie otázky, či v danom prípade existuje, resp. či vôbec môže existovať spor medzi národnou radou, prípadne iným orgánom verejnej moci na jednej strane a prezidentom na druhej strane pri výklade a aplikácii čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy, keďže podľa petitu sa skupina poslancov domáha výkladu práve tohto ustanovenia ústavy. Pri preskúmaní tejto otázky ústavný súd vychádzal zo svojej doterajšej judikatúry, ktorú už možno považovať za stabilizovanú.

Ústavný súd v tejto súvislosti považoval za potrebné najprv poukázať na právne názory, prostredníctvom ktorých sa v predchádzajúcom období vyjadroval k účelu konania o výklad ústavy alebo ústavného zákona podľa čl. 128 ústavy (resp. podľa čl. 128 ods. 1 ústavy – v období pred nadobudnutím účinnosti novelizácie ústavy vykonanej ústavným zákonom č. 90/2001 Z. z.). Už v konaní vo veci sp. zn. I. ÚS 129/93 ústavný súd uviedol, že „účelom výkladu ústavného zákona je skutočnosť, že navrhovateľ sa domáha správneho používania svojho subjektívneho práva či subjektívnej povinnosti v tomto ústavnom zákone upravenom. Výklad o uplatňovanie práv iných subjektov ako tých, ktorým sú práva a povinnosti ústavným zákonom priznané, by odporovalo účelu podávania výkladu ústavných zákonov podľa čl. 128 ods. 1 ústavy.“. Následne ústavný súd ešte pregnantnejšie vymedzil účel konania o výklade ústavy a ústavných zákonov v konaní vedenom pod sp. zn. I. ÚS 61/96 (tiež sp. zn. II. ÚS 30/97), keď okrem iného uviedol «Účelom konania o výklad ústavných zákonov podľa čl. 128 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky je vyložiť sporné ustanovenie ústavného zákona jednoznačným spôsobom tak, aby k sporu, ktorý viedol k začatiu konania ústavného súdu už v budúcnosti nedochádzalo. Hoci jednou z podmienok konania ústavného súdu o podanie výkladu ústavného zákona je vznik konkrétneho sporu medzi konkrétnymi štátnymi orgánmi Slovenskej republiky a v konkrétnom čase, uznesenie ústavného súdu o výklad sporného ustanovenia Ústavy Slovenskej republiky má účinky

„erga omnes“ s trvalou platnosťou až do obdobia neskoršej zmeny alebo zrušenia tohto ustanovenia ústavného zákona, ktorý bol predmetom výkladu ústavného súdu.».

Z dikcie čl. 128 ústavy („Ústavný súd podáva výklad ústavy alebo ústavného zákona, ak je vec sporná.“) a ešte zreteľnejšie z dikcie § 45 zákona o ústavnom súde („... len vtedy, ak je vec sporná“) zjavne vyplýva, že preukázanie spornosti veci zo strany navrhovateľa je *conditio sine qua non* preto, aby ústavný súd mohol v konaní podľa čl. 128 ústavy podať výklad príslušného ustanovenia ústavy alebo ústavného zákona.

Z uvedeného hľadiska bolo aj v súvislosti s predbežným prerokovaním návrhu skupiny poslancov podstatné poukázať na to, ako ústavný súd v doterajšej judikatúre vykladá slovné spojenie „ak je vec sporná“ použité tak v čl. 128 ústavy, ako aj v § 45 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd v tejto súvislosti v konaní vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 30/97 okrem iného uviedol: „Prvou podmienkou na podanie takéhoto návrhu je vznik sporu medzi navrhovateľom a štátnym orgánom... Druhou podmienkou je vznik sporu o právo alebo povinnosť, ktorú ústava priznáva stranám sporu... Podmienkou konania podľa čl. 128 ods. 1 ústavy je faktický vznik sporu. Právne účinky podľa čl. 128 ods. 1 ústavy sa však nespájajú s akýmkoľvek sporom o výklad ústavy, ale len s ústavne relevantným sporom... Ústavne relevantný spor o výklad ústavy podľa čl. 128 ods. 1 ústavy nemôže vzniknúť medzi každým subjektom oprávneným podať návrh podľa čl. 130 ods. 1 písm. a). Ústavne relevantný spor o výklad ústavy je spor o práva alebo povinnosti medzi štátnymi orgánmi, ktorým ústava také právo alebo povinnosť ustanovuje.“ Z citovaného vyplýva, že v konaní podľa čl. 128 ústavy musí ísť o konkrétny (faktický) spor o ústavou, resp. ústavným zákonom priznané právo (právomoc) obom účastníkom konania, resp. im uloženú povinnosť, t. j. jednak navrhovateľovi, ako aj štátnemu orgánu, o ktorom navrhovateľ tvrdí, že sporné ustanovenie ústavy, resp. ústavného zákona nesprávne vykladá. Tento záver potvrdzuje aj už citovaný právny názor vyjadrený vo veci sp. zn. I. ÚS 129/93, ktorý vymedzuje účel konania podľa čl. 128 ústavy.

Požiadavku preukázania existencie konkrétneho sporu o výklad ústavy, resp. ústavného zákona medzi účastníkmi konania podľa čl. 128 ústavy zo strany navrhovateľa ako podmienky prijatia návrhu na ďalšie konanie akcentuje aj odborná literatúra: «Vec je sporná vtedy, ak navrhovateľ tvrdí, že existuje taká interpretácia ústavného zákona, ktorá je

v rozpore s jeho výkladom a výsledkami tohto výkladu v ústavnej praxi. Hoci to priamo neplynie z výrazu „vec je sporná“, je totiž zjavné, že nemôže ísť iba o akademický spor o výklad. Spor sa musí týkať nielen výkladu ústavného zákona, ale aj druhej stránky interpretácie, t. j. aplikácie ústavného zákona v konkrétnom spore medzi dvoma účastníkmi konania o výklad ústavného zákona. Spornosť by teda mala byť potvrdená na dvoch úrovniach: výkladovej i aplikačnej. To je jediná cesta ako zabrániť návrhom na výklad ústavných zákonov, ktoré by nemali dopad na ústavnoprávnu prax, ale venovali by sa len teoretickej stránke daného problému ...» [BRÖSTL, A. – KLUČKA, J. – MAZÁK, J.: *Ústavný súd Slovenskej republiky (Organizácia, proces, doktrína)*. Košice: PHARE Foundation 2001, s. 94].

Na základe uvedeného ústavný súd v súlade so svojou doterajšou ustálenou judikatúrou zdôraznil, že obligatórnou podmienkou prijatia návrhu na začatie konania o výklade ústavy a ústavných zákonov podľa čl. 128 ústavy je preukázanie sporu o interpretáciu a aplikáciu príslušnej ústavnej normy medzi najmenej dvoma štátnymi orgánmi, ktorým ústavný zákon priznáva kompetencie smerujúce k dosiahnutiu cieľa (účelu) sledovaného interpretáciou a aplikáciou tejto ústavnej normy. V kontexte s požiadavkami vyplývajúcimi z § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde zároveň platí, že ústavný súd „... je v konaní o výklad ústavných zákonov viazaný návrhom oprávneného subjektu v rozsahu, v ktorom bolo preukázané, že je vec sporná“ (napr. I. ÚS 20/94, I. ÚS 7/96, I. ÚS 51/96, II. ÚS 31/97).

Z uvedených právnych názorov ústavný súd vychádzal aj pri predbežnom prerokovaní návrhu skupiny poslancov, ktorého predmet, aj napriek už naznačeným vnútorným rozporom v jeho odôvodnení, možno identifikovať ako návrh na podanie výkladu čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy. Z návrhu sa dá vyvodiť, že skupina poslancov považuje výklad označeného ustanovenia ústavy prezidentom založený na právnom názore, podľa ktorého podmienky na odvolanie sudcu ústavného súdu z funkcie podľa čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy nie sú naplnené, ak sudca ústavného súdu bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin v čase, keď funkciu sudcu ústavného súdu ešte nevykonával, alebo ak mu bol uložený trest za tento úmyselný trestný čin už zahladený, za nesprávny.

Z čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy možno vyvodit' povinnosť prezidenta odvolať sudcu ústavného súdu z funkcie, a to buď na základe právoplatného odsudzujúceho rozsudku za úmyselný trestný čin, alebo ak bol právoplatne odsúdený za (iný, t. j. nie úmyselný, pozn.) trestný čin a súd nerozhodol v jeho prípade o podmiennečnom odložení výkonu trestu odňatia slobody. Z textu tohto ustanovenia ústavy možno vyvodit' aj jeho účel (cieľ) spočívajúci v zabránení v ďalšom výkone funkcie sudcu ústavného súdu osobe, ktorá naplnila podmienky v ňom uvedené uplatnením právomoci prezidenta odvolať sudcu ústavného súdu z funkcie.

Z analýzy čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy, ako aj ďalších súvisiacich ústavných noriem vyplýva, že návrh skupiny poslancov sa vzťahuje na ústavnú normu, ktorej účel možno dosiahnuť autonómny výkonom právomoci, ktorú ústava zverila prezidentovi, t. j. posudzovaný prípad, ktorý sa podľa návrhu skupiny poslancov má stať predmetom konania podľa čl. 128 ústavy nepredstavuje situáciu, keď sa na dosahovaní účelu (cieľa) ústavnej normy [zabránenie v ďalšom výkone funkcie sudcu ústavného súdu osobe, ktorá naplnila podmienky uvedené v čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy] podieľajú dva štátne orgány, ktorých ústavnoprávne zakotvené právomoci sú pritom vzájomne prepojené. Výkon prezidentovej právomoci spočívajúcej v odvolaní osoby zastávajúcej funkciu sudcu ústavného súdu za splnenia podmienok podľa čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy nie je podmienený ústavnoprávne kvalifikovanou aktivitou iného štátneho orgánu. Je inou otázkou, že za výkon tejto právomoci, tak ako aj za výkon iných ústavou mu zverených právomocí, nesie prezident ústavnú zodpovednosť (čl. 106 a čl. 107 ústavy).

Z analýzy ústavy zároveň vyplýva, že žiadna ústavná norma nezveruje národnej rade, ktorej súčasťou je aj skupina poslancov, v súvislosti s odvolávaním sudcov ústavného súdu žiadne právo ani povinnosť. Skutočnosť, že národná rada sa ústavne relevantným spôsobom podieľa na procese vymenovania sudcov ústavného súdu (voľbou kandidátov na sudcov ústavného súdu) v sebe nezahŕňa automaticky jej oprávnenie iniciovať kvalifikovaným spôsobom odvolanie sudcov ústavného súdu, ako sa usiluje skupina poslancov vo svojom návrhu minimálne nepriamo argumentovať [*„... ak by národná rada mala v čase volieb preukázané, že občan, ktorý bol navrhnutý na voľbu za kandidáta na sudcu ústavného súdu bol právoplatne odsúdený za úmyselný trestný čin, nevolila by ho, (nezvolila) a teda ani by ho nenavrhla prezidentovi republiky ako kandidáta na vymenovanie za sudcu ústavného*

súdu“]. Žiadnu ústavnú relevanciu podľa názoru ústavného súdu v preskúmvanej veci nemá ani uznesenie národnej rady č. 771 z 27. marca 2008, ktorým skupina poslancov v predložennom návrhu tiež argumentuje. Označené uznesenie možno považovať iba za proklamatívne vyhlásenie slúžiace na to, aby národná rada oficiálnym spôsobom vyjadrila svoj názor na otázku zotrvania konkrétnej osoby vo funkcii sudcu ústavného súdu (a navyše smerujúce k inému ustanoveniu ústavy, než ktorého výkladu sa skupina poslancov podľa petitu tohto návrhu domáha). Takéto uznesenie však nijako nezakladá povinnosť prezidenta reagovať naň ústavne kvalifikovaným spôsobom. Ústavný súd zdôrazňuje, že uznesenie národnej rady by takúto povinnosť prezidenta nezakladalo ani vtedy, ak by odkazovalo nie na neexistujúce ustanovenie čl. 138 ods. 1 písm. a), ale na čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy, ktorého výkladu sa skupina poslancov týmto návrhom (podľa petitu) domáha.

Ústavný súd zároveň považoval za potrebné uviesť, že autonómnosť výkonu právomoci prezidenta podľa čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy nie je spochybnená ani ustanovením § 13 ods. 1 zákona o ústavnom súde, podľa ktorého je predseda ústavného súdu povinný bez zbytočného odkladu zaslať prezidentovi právoplatný odsudzujúci rozsudok za úmyselný trestný čin sudcu, právoplatný odsudzujúci rozsudok za trestný čin sudcu, ak súd nerozhodol o podmiennečnom odložení výkonu trestu odňatia slobody ... Takto formulovaná právna norma totiž predsedovi ústavného súdu nedáva ústavne relevantné návrhové oprávnenie smerujúce k odvolaniu sudcu ústavného súdu. Zaslanie právoplatného odsudzujúceho rozsudku za úmyselný trestný čin sudcu ústavného súdu prezidentovi je iba úkonom administratívnej povahy, ktorého účelom je poskytnúť prezidentovi informácie významné pre jeho rozhodnutie odvolať sudcu ústavného súdu z funkcie.

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd konštatoval, že skupina poslancov vo svojom návrhu na začatie konania podľa čl. 128 ústavy nepreukázala existenciu konkrétneho sporu medzi prezidentom a národnou radou, ktorého súčasťou skupina poslancov tvorí, a ani žiadnym iným štátnym orgánom o výklad a aplikáciu čl. 138 ods. 2 písm. a) ústavy, ktorého výkladu sa týmto návrhom domáha. Ústavný súd v tejto súvislosti poukázal na svoju stabilizovanú judikatúru, v zmysle ktorej návrhy na začatie konania podľa čl. 128 ústavy po zistení, že navrhovateľ nepreukázal existenciu sporu, odmieta podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nesplnenia zákonom predpísaných náležitostí (napr. I. ÚS 51/96,

I. ÚS 3/98, I. ÚS 44/98, I. ÚS 7/99, I. ÚS 18/99, I. ÚS 40/99). Z uvedenej judikatúry teda vyplýva, že ústavný súd považuje preukázanie spornosti vecí za podstatnú a nevyhnutnú náležitosť, resp. podmienku na prijatie návrhu o výklad ústavy a ústavných zákonov na ďalšie konanie.

Princíp viazanosti doterajšou judikatúrou patrí k jedným z kľúčových princípov, ktorým sa musí pri výkone svojej rozhodovacej činnosti riadiť ústavný súd. Ak totiž ústavný súd vzhľadom na svoje ústavné postavenie odôvodnene požaduje od iných orgánov verejnej moci, aby rešpektovali a uplatňovali právne názory vyjadrené v jeho judikatúre, tak je predovšetkým on sám viazaný svojou doterajšou judikatúrou. Táto požiadavka tvorí neoddeliteľnú súčasť ústavného princípu právnej istoty.

Precízne uvedenú požiadavku vyjadril napr. Ústavný súd Českej republiky v náleze PL. ÚS 11/02 z 11. júna 2003, keď uviedol: „Nemá-li se sám Ústavní soud jako ústavní orgán, t. j. orgán veřejné moci, dopouštět libovůle, jejimž zákazu je sám také podroben, neboť i Ústavní soud, či právě on je povinen respektovat rámec ústavního státu, v němž je výkon libovůle orgánům veřejné moci striktně zapovězen, musí se cítit vázan svými vlastními rozhodnutími, která může svou judikaturou překonat jen za určitých podmínek...“

Z citovaného textu vyplýva, že požiadavku viazanosti ústavného súdu svojou doterajšou judikatúrou nemožno chápať absolútne. Ak sa ale ústavný súd chce odkloniť od svojej doterajšej judikatúry, musí na to výslovne upozorniť a starostlivo vysvetliť, prečo ju mení, resp. sa od nej odkláňa (z judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva k tomu porovnaj *Case of Vilho Eskelinen and Others v. Finland*. Sťažnosť č. 63235/00; v domácej ústavnej teórii o tom obšírne pozri najmä DRGONEC, J.: Súdna tvorba práva ako prostriedok uplatnenia zákona, zabezpečenia spravodlivosti a právnej istoty. In: *Justičná revue*, 60, 2008, č. 5, s. 724 a 727).

V danom prípade ústavný súd na prelomenie doterajšej judikatúry nenašiel dostatočné dôvody ani po zohľadnení skutočnosti, že ide o návrh na začatie konania, ktorý je svojím obsahom vo vzťahu k ústavnému súdu citlivý, keďže sa ním skupina poslancov domáha výkladu ustanovenia ústavy priamo sa dotýkajúceho sudcov ústavného súdu. Vecná stránka návrhu na začatie konania založená na extenzívnom výklade čl. 128 ústavy však

sama osebe nemôže ospravedlňovať zásah do stabilizovanej judikatúry ústavného súdu v predmetnej veci. V danom prípade by sa totiž prijatím návrhu skupiny poslancov na ďalšie konanie vytvorilo pravidlo, ktoré by musel ústavný súd rešpektovať aj vo svojej budúcej judikatúre, čo by viedlo k ústavne neakceptovateľným dôsledkom spočívajúcim k devalvácii účelu konania o výklad ústavy a ústavných zákonov podľa čl. 128 ústavy. Ústavný súd by sa tak totiž stal „akademicky“ pôsobiacim orgánom ochrany ústavnosti, ktorý by bol povinný meritórne rozhodnúť o každom návrhu na začatie konania podľa čl. 128 ústavy predloženého niektorým zo subjektov uvedených v § 18 ods. 1 písm. a) až e) zákona o ústavnom súde, a to bez ohľadu na existenciu konkrétneho sporu o výklad určitého ustanovenia ústavy alebo ústavného zákona, a to len na základe subjektívneho tvrdenia oprávnených navrhovateľov, že sa príslušné ustanovenie ústavy alebo ústavného zákona nesprávne v ústavnej praxi vykladá, t. j. bez ohľadu na ústavnú dikciu „... ak je vec sporná“. Za týchto okolností by nesporne išlo o extenzívnu interpretáciu čl. 128 ústavy (ako aj § 45 zákona o ústavnom súde), ktorá by navyše mohla viesť aj k nadmernej politizácii rozhodovacej činnosti ústavného súdu vzhľadom na z nej vyplývajúcu povinnosť zaujať meritórne stanovisko ku všetkým „sporom“ o výklad ústavy, resp. ústavných zákonov vznikajúcim v ústavno-politickej praxi nie zriedka z výsostne politických dôvodov. Ústavný súd v tejto súvislosti považoval za potrebné poukázať aj na svoj právny názor, podľa ktorého „extenzívny výklad právnych noriem (a zvlášť ústavných noriem, pozn.) možno uplatniť len celkom výnimočne, a to vtedy ak možno všetky argumenty proti jeho použitiu presvedčivo vyvrátiť“ (PL. ÚS 9/04).

Vychádzajúc z uvedeného ústavný súd pri predbežnom prerokovaní dospel k záveru, že návrh skupiny poslancov nespĺňa ústavou a zákonom o ústavnom súde ustanovenú a podľa doterajšej judikatúry ústavného súdu podstatnú náležitosť pre jeho prijatie na ďalšie konanie [čl. 128 ústavy a § 45 v spojení s § 47 zákona o ústavnom súde (preukázanie spornosti veci)], a preto v súlade so svojou ustálenou judikatúrou tento návrh odmietol podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde z dôvodu nesplnenia zákonom predpísaných náležitostí.

Nad rámec tohto rozhodnutia ústavný súd pripomína, že vo veci vedenej pod sp. zn. II. ÚS 30/97 odmietol návrh vlády Slovenskej republiky na začatie konania podľa čl. 128

ústavy domáhajúcej sa výkladu čl. 93 ods. 2 a čl. 95 ústavy po zistení, že vláda Slovenskej republiky nemá ústavnú právomoc vzťahujúcu sa k čl. 93 ods. 2 a čl. 95 ústavy, a teda „nie je oprávneným subjektom podať návrh ústavnému súdu o výklad čl. 93 ods. 2 ústavy, keďže mu z ústavy nevyplyvajú žiadne oprávnenia takýto návrh podať“, t. j. z dôvodu, že ide o návrh podaný zjavne neoprávnenou osobou. Ústavný súd v tejto súvislosti uvádza, že takýto prístup mohol zvoliť aj v prípade návrhu skupiny poslancov, t. j. mohol ho odmietnuť aj z dôvodu, že bol podaný zjavne neoprávnenou osobou.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 17. júna 2009